

DIYANET DERGİSİ

**DİNİ-İLMİ-EDEBİ
ÜÇ AYLIK DERGİ**

TEMMUZ - AĞUSTOS - EYLÜL 1990

Cilt : 26-Sayı : 3

●
Diyamet İşleri
Başkanlığı Adına
İmtiyaz Sahibi
Rıdvan NİZAMOĞLU
Döner Sermaye İşletme
Müdürü

●
Yazı İşleri Müdürü
Orhan BALCI
Sürelî Yayınlar
Şube Müdürü

●
Yazı Tetkik Kurulu
Abdullah SEVİNÇ
İbrahim URAL
Orhan BALCI

●
Yayına Hazırlayanlar
Alaaddin KOÇAK
Bilâl KOÇ

●
Dr. Mediha Eldem Sok. No.85
Tlf: 125 66 11/379
Kocatepe / ANKARA

●
Dizgi • Düzenleme
Özdemir Basın Yayın Ltd. Şti.
133 46 00-135 15 58/ANK.

●
Baskı
AYYILDIZ MATBAASI A.Ş.
342 17 07 - 342 33 16 ANK.

●
Kapak

İstanbul'da Topkapı Sarayı'nda muhafaza
edilen mukaddes emanetler; Hacet Pence-
resi ve önündeki Gümüş Parmaklık.

Kütüphanesi
İslâm Ansiklopedisi

BU SAYIDA

61

İçindekiler	1 - 2
KUR'AN'A GÖRE HZ. İSA (a.s.) Doç. Dr. Abdullah AYDEMİR	3 - 27
SAFAHAT'TAN Mehmet AKİF ERSOY	28
TÜRKİYE'DE ORTA ÖĞRETİMDE MESLEKİ DİN EĞİTİMİ Suat Cebeci	29 - 45
TERKİB-İ BENT'TEN Ziya Paşa	46
HACCIN HİKMETLERİ Doç. Dr. Musa K. YILMAZ	47 - 68
KURBANIN HÜKMÜ KONUSUNDA MUKAYESELİ BİR İNCELEME Ekrem KELEŞ	69 - 78
HZ. MUHAMMED (S.A.S) İN CİHAN PEYGAMBERİ OLUŞU VE HERKESİ İSLAM DİNİNE DAVET EDİŞİ M. Asım KÖKSAL	79 - 128

KUR'AN'A GÖRE Hz. İSA (A.S.)*

Doç. Dr. Abdullah AYDEMİR

1938 yılında Isparta/Eğirdir ilçesi Tepeli köyünde doğdu. Isparta İmam - Hatip Okulu'nu ve İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nü bitirdi. Konya İmam - Hatip Okulu'nda öğretmenlik yaptı. 1966 - 1968 yıllarında Konya Yüksek İslâm Enstitüsü'nde Tefsir asistanı olarak çalıştı. Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsü'nde Tefsir öğretmenliği yaptı (1970 - 1975). Tefsir dalında doktora yaptı ve 1986'da doçent oldu.

Halen Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde görevini sürdürmektedir.

Kur'an'a göre Hz. İsa hak peygamberdir; getirdiği dinin yaygın adı Hıristiyanlıktır ve Hıristiyanlık bugün semavi dinler içerisinde taraftar itibarıyla ilk sırayı işgal eder görünmektedir. Kur'an ana hatlarıyla Hz. İsa'yı şöyle tanıtmaktadır:

İsa, Meryem'in oğludur¹. Bâkire

olan Meryem'den Allah'ın yaratıcı kudretinin bir nişanesi olarak doğmuştur; Allah'tan bir kelimedir veya Allah'ın kelimesi'dir² ki Allah onu Meryem'e ilka etmiş ve ona "ol! (kün)" demiş, o da olmuştur (Nisa, 4/171). Hz. İsa'nın babasız dünyaya gelişini yadırgayanlara Kur'an Hz.

adem'i örnek göstermektedir. Allah, Adem'i nasıl anasız ve babasız yaratmışsa ve buna gücü yetmişse İsa'yı da babasız yaratmıştır. Bunda Allah'a ve O'nun yüce kudretine inananlar için bir gariplik yoktur (al-i İmran, 3/59). Hz. İsa'nın babasız doğmuş olması Cenab-ı Hakkın kudretinin ufak bir delilidir. Hz. Adem'i anasız yaratan da O'dur. Göklerin ve yerin yaratılması; kozmosdaki fevkalade düzen insanınkinden ve Hz. İsa'nın babasız yaratılmış olmasından daha hayret vericidir.

Hz. İsa'nın bir ünvan veya sıfatı da *Masih*'tir. Melekler şöyle demişti: "*Ey Meryem, Allah seni, kendisinden bir kelime ile müjdeliyor: adı Meryem Oğlu İsa Mesih'tir*" (Al-i İmran, 3/45). Bir ayette İsa'dan "*Allah'ın Ruhunu*" olarak bahsedilmektedir: "*Meryem Oğlu İsa Mesih... O'ndan bir ruhtur*"³. Başka ayetlerde Yüce Allah'ın Adem'e de ruhundan nefhelediği ifade edilmiştir. (bkz. Hıcr, 15/29; Sad, 38/72).

Hz. İsa Kur'an-ı Kerim'e göre *ancak bir kuldur* (Zuhuf, 43/59), *Abdullah* yani Allah'ın kuludur (Meryem, 19/30). Kur'an onun kul olmanın ötesinde bir sıfatla anılmasını veya insanüstü bir varlık olarak düşünülmesini reddeder ve Hz. İsa'nın da, gözde meleklerin de Allah'a kul olmaktan asla çekinmeyeceklerini belirtir (Nisa, 4/171). Birer insan olan peygamberlere tapılmaz, onlara ilah muamelesi yapılmaz. Çünkü onlardan hiç biri kendisini Allah'ın kulu olarak hissetmekten

ve bunu her fırsatta ifade etmekten utanç duymamışlar, aksine bundan gurur duymuşlar, haz almışlardır.

İsa (a.s.) dünya ve ahirette şerefli (*vecîh*) ve Allah'a yakın kılınanlardan dır (*mukarrebîn*)⁴ mübarek (Meryem, 19/31) yani kendisinde başkaları için hayır ve bereket bulunan biridir. Beşikte iken konuşmuştur (Al-i İmran, 3/46; Maide, 5/110). Şahsiyet olarak cebbar, zorba ve şaki biri değildir (Meryem, 19/32). Bir nebidir. "*Allah beni peygamber yaptı*"⁵; kitabı vardır⁶; rasuldür⁷; "*Kavlu'l - Hakk*" hakikatın sözüdür veya gerçek sözdür (Meryem, 19/34). Salihler (iyiler)'dendir⁸; muhataplarına "Beni ilah edinin" dememiştir (Maide, 5/116); kitabı vardır (Meryem, 19/30) ve bu kitabın adı *İncil'dir*⁹. Kendinden önce geçen peygamberleri ve kutsal kitapları tasdik edip doğrulayan bir Allah elçisidir¹⁰. Kendisi ve anası mucize oldukları gibi (Mü'minun, 23/50) peygamberliği de bir mucize ve rahmettir (Meryem, 19/21).

Hz. İsa, İsrail Oğullarına bir mesel, bir remz kılınmış (Zuhuf, 43/57, 59), muhataplarına belgeler ve hikmet getirmiş¹¹ ve Allah tarafından *Ruhu'l - Kuds* ile desteklenmiştir (Bakara, 2/87). Allah kendisine Kitab'ı hikmeti, Tevrat'ı ve İncil'i öğretmiştir (Maide, 5/110). İnkâr eden yahudiler onun dili ile lanetlenmiştir (Maide, 5/78).

Hz. Muhammed'in geleceğini "*ey İsrail Oğulları! Doğrusu ben, benden önce gelmiş olan Tevrat'ı doğru-*

layan, benden sonra gelecek ve adı Ahmed olacak bir peygamberi müjdeleyen, Allah'ın size gönderilmiş bir peygamberiyim" diyerek haber vermiştir (Saff, 61/6)¹².

Tevrat'ta olduğu gibi İncil'de de ümmî peygamber'in geleceği yazılıdır (Araf, 7/157). Hz. İsa'nın has ve sadık arkadaşları Havariler Allah'a ve O'nun elçisi Hz. İsa'ya inanarak müslüman olmuşlardır¹³.

Kur'an-ı Kerim Hz. İsa'nın bazı mucizelerine de temas etmektedir. Allah'ın izni ile o, ölüleri diriltmiş, hastalara şifa vermiş, balçıktan kuşlar yaparak onlara can vermiş, anadan doğma körü, alaca hastalığına tutulmuş kişiyi iyileştirmiş, İsrail Oğullarının yediklerini ve evlerinde sakladıkları şeyleri kendilerine haber vermiştir: "... Sen iznimle, çamurdan kuş gibi bir şey yapmış ona üfle miştin de iznimle kuş olmuştu; anadan doğma körü, alacalıyı iznimle iyi et miştin. Ölüleri iznimle diriltiyordun" (Maide, 5/110); "... Yediklerinizi ve evlerinizde sakladıklarınızı da size haber vereceğim. İnanmışsanız bunda size delil vardır" (Al-i İmran, 3/49).

Hız. İsa, kulluk görevlerini bizzat yaptığını muhatapları olan insanlara şöyle ifade buyurmuştur: "Ben şüphesiz Allah'ın kuluyum. Bana Kitab verdi ve beni peygamber yaptı; nerede olursam olayım, beni mübarek kıldı. Yaşadığım müddetçe namaz kılmamı, zekat vermeme ve anneme iyi davranmamı emretti..." (Meryem, 19/30 - 33).

Kur'an-ı Kerim Hz. İsa hakkında gerçek dışı beyan ve inançlarında ısrar eden Ehl-i Kitab'a şöyle seslenmiştir:

"Ey Kitab Ehlî! Dininizde taşkınlık etmeyin Allah hakkında ancak gerçeği söyleyin. Meryemoğlu İsa Mesih, Allah'ın peygamberi, Meryem'e ulaştırdığı kelimesi ve kendinden bir ruhtur. Allah'a ve peygamberlerine inanın. Üçtür demeyin, vazgeçin, bu hayrınızadır. Allah ancak bir tek tanrıdır, çocuğu olmaktan münezzehtir, göklerde olanlar da yerde olanlar da O'nundur" (Nisa, 4/171). Kur'an değişik yerlerde Allah'ın "çocuğu olmadığı" gerçeğini sık sık vurgulanmaktadır¹⁴.

İsa (a.s.) kendisine insan olmanın dışında bir sıfat izafe etmek isteyenlere kul olduğunu hatırlatma ihtiyacı duymuştur: "Ben şüphesiz Allah'ın kuluyum" (Meryem, 19/30). Yukarıda da geçtiği gibi kendisinin ilâh edinilmesini, ilâh olarak düşünülmesini istememiştir: "Allah: Ey Meryemoğlu İsa! Sen mi insanlara 'Beni ve annemi Allah'tan başka iki tanrı olarak benimseyin! dedin? Demişti de, 'Haşa!' hak olmayan sözü söylemek bana yaraşmaz" demişti (Maide, 5/116). Muhataplarına ne söyleyip, neyi tavsiye ettiğini şöylece açıklamıştı: "Ben onlara sadece 'Rabbim ve Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin' diye bana emrettiğini söyledim" (Maide, 5/117).

Kur'an bütün peygamberlerin yolunun ve tabiatıyla Hz. İsa'nın yolu-

nun da "İslâm" olduğunu, onların müslüman olarak ölmeyi çocuklarına vasiyet edip öğütlediklerini (Bakara, 2/132); kendilerini teslim olanlardan kılması, nesillerinden de teslim olan bir ümmet göndermesi için Yüce Allah'a duada bulduklarını (Bakara, 2/128) zikrettikten sonra şu soruyu yöneltmektedir: "yoksa siz, İbrahim, İsmail, İshak, Yakup ve torunlarının, Yahudi yahut Hıristiyan olduklarını mı söylüyorsunuz? De ki siz mi daha iyi bilirsiniz, yoksa Allah mı?"¹⁵.

Kur'an'a göre, vaktiyle Yahudiler nasıl Allah'a verdikleri sözde durmamışlarsa, Hıristiyanlar da aynı yolu izleyip ahidlerini bozmuşlar ve bu sebepten dolayı da kıyamete kadar aralarına düşmanlık ve kin salınmıştır; Hz. Muhammed onlara da gönderilmiş bir elçidir. O, Ehl-i Kitab'ın gizledikleri ve sakladıkları şeylerin çoğunu kendilerine açıklamıştır. ancak Yahudi ve Hıristiyan toplumlar, kendilerini "Allah'ın oğulları ve sevgilileri" sayarak O'na karşı çıkmışlardır. Ehl-i Kitab aynı zamanda Uzeyr'i, İsa (a.s.)'yı Allah'ın oğlu sayan kimselerdir ve bu davranışları yani insanları tanrılaştırdıkları için küfre girmişlerdir¹⁶. Halbuki Allah İhlas suresinde de ifade edildiği gibi tektir, birdir. Ortağı yoktur, mutlak hüküm sahibidir, hiç bir şeye muhtaç değildir; kimseden doğmadığı gibi kimseyi de doğurmamıştır. Bu konu Kur'an'da çözüme kavuşturulmuş ve onların bu tür iddiaları bir ayette şöylece cevaplandırılmıştır: "Allah Meryem Oğlu Mesih'i,

annesini ve yeryüzünde olanların hepsini yok etmeyi dilerse kim ona karşı koyabilir?" (Maide, 5/17).

Kur'an Hz. İsa'nın tevhid inancını tebliğ eden bir Allah elçisi olduğunu açıklar ve onun tanrılaştırılmasına karşı çıkar; Kur'an'a göre ona verilen gerçek İncil bir hidayet ve nur kaynağıdır; öğüt vericidir, yol göstericidir (Maide, 5/46). Hz. İsa'ya verilen saf ve gerçek İncil'de Hıristiyanlara, Allah'a ve ahiret gününe inanmaları ve iyi işler yapmaları emredilmiştir. Fakat Ehl-i Kitab, Tevrat ve İncil'e uymamış, Rabbe kul olanlar ve bilginler günah söz söylemek, haram yemekten çevresindekileri yasaklamamışlardır (Maide, 5/63).

Kur'an Yahudi ve Hıristiyanların dost edinilmesini hoş karşılamaz: "ey inananlar! Yahudi ve Hıristiyanları dost olarak benimsemeyin, onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden kim onları dost edinirse o da onlardanır. Şüphesiz Allah, zalim olan toplumu doğru yola erdirmez" (Maide, 5/51). Yani onlara veli olmayınız değil, onları veli tutmayınız, yardımlık etmeyiniz, velâyetlerine, hükümlerine, yardımlarına başvurmak bir yana onlara gerçek anlamda bir ahbap gibi içtenlikle güvenip kendinizi kaptırmayınız; onları gerçek bir yar ve dost sanıp sıkı fıkı olmayınız, gayet dikkatli davranınız, tuzaklarına düşmeyiniz¹⁷. Ayette "Yahudi ve Hıristiyanlara dost olmayınız" denmemiş, "onları dost edinmeyiniz" buyurulmuştur. Çünkü

İslam her zaman barıştan ve uzlaşmadan yana olmuş, barış için daima ilk adımı atmış, barış için uzanan eli kolay kolay geri çevirmemiştir. "Allah, din uğrunda sizinle savaşmayan, sizi yurdundan çıkarmayan kimselere iyilik yapmanızı ve onlara karşı adil davranmanızı yasak etmez; doğrusu Allah adil olanları sever" (Mümtehine, 60/8) ayeti inanmış mü'minleri Yahudi ve Hıristiyanlara iyilik etmekten, onlarla dostluk yapmaktan, onlara baş olmaktan yasaklamamış, onları veli edinmekten, onlara yardıklık etmekten yasaklamıştır. Burada vurgulanmak istenen incelik dikkatten uzak tutulmamalıdır. Kur'an onların mü'minlere gerçek anlamda yar olmayacaklarını çünkü onların birbirlerine yar ve dost olduklarını söylüyor: "onlar birbirlerinin dostudurlar". Yani Yahudiler Yahudilerin, Hıristiyanlar da Hıristiyanların dostudurlar. Bunlar kendilerinin dışındakilere dost ve yâr olmazlar. Bu konuda dikkatli davranmayan mü'minler şöylece uyarılmıştır: "Sizden her kim onları yar tanı, veli olarak kabullenirse şüphesiz o da onlardandır"; onların huyunu kapmıştır, o artık hakka değil, onlara ve arzularına hizmet eder; sonuç olarak da onlardan sayılır. Ahirette de onlarla beraber haşrolunur¹⁸.

Çok kısa cümlelerle temas edilen bu özet bilgileri biraz açmalıyız:

Kur'an-ı Kerim "Meryem Oğlu Mesih (İsa), sadece bir peygamberdir, - Ondan önce de peygamberler gelip

geçmiştir - annesi de doğsdogru biridir. İkisi de (diğer insanlar gibi) yemek yerlerdi..."¹⁹ der.

Hız. İsa da kendisinden önce yaşamış peygamberler gibi normal bir insandı; Allah'ın elçisi idi. Diğerlerinden farklı bir yanı yoktu. Tek harikuladeliği babasız dünyaya gelmiş olmasıydı. O'nun sadece bu gözle görülmesi, böyle düşünülmesi gerekirdi. Fakat Hıristiyanlar böyle davranmadılar. Onu Allah'ın tanıttığından başka türlü tanımaya ve tanıtmaya çalıştılar. Azıp saptılar; doğru yoldan çıktılar ve:

"Hıristiyanlar 'Mesih Allah'ın oğludur', dediler"²⁰.

Allah'ın oğlu ve kızı olmayacağı gerçeğini bir kenara ittiler. Peygamberlerin uyarılarını dikkate almadılar. Kur'an onların bu iddialarının hiç bir haklı ve mantıklı gerekçesinin olmadığını, "Bu, onların ağızlarıyla geveledikleri sözleridir" cümlesiyle ortaya koyar. Ve bu inançlarıyla da müşriklere benzediklerini belirtir²¹. Gerçekleri bu ölçüde saptıran kişileri de şöyle lânetler: "Allah onları kahretsin!"²².

Hıristiyanlar Hız. İsa'ya Allah'ın oğlu demekle de yetinmediler. Daha da ileri gittiler: "Allah Meryem Oğlu Mesih'tir, dediler"²³.

Bu sözleriyle Meryem Oğlu Mesih'in Allah olduğunu öne sürdüler. Kur'an böyle bir inancın kabul edilemezliğini, Hız. İsa'nın ve anasının, daha önce ifade edildiği gibi, sadece bi-

rer insan olduklarını, insanüstü hiç bir yönlerinin bulunmadığını şöyle bir soru ile anlatır: "... Allah (ilah olduğu söylenen) Meryem Oğlu Mesih'i, anasını ve yeryüzünde olanların hepsini yoketmek istese kimin elinden bir şey gelir? Kim Allah'a karşı durabilir?"²⁴.

Elbette kimsenin elinden bir şey gelmez. Çünkü, "Göklerde, yerde ve ikisinin arasında bulunan her şey O'nundur. O, dilediğini (yapar ve) yaratır. Allah, dilediğini yapabilendir"²⁵.

Kur'an-ı Kerim'in başka bir ayeti, Hıristiyanların Hz. İsa ile ilgili ve bir önceki ile paralellik arzeden bir başka yönlerine işaret eder: "(Hıristiyanlar) Meryem Oğlu Mesih'i "Rab" edindiler..."²⁶.

Önce, "Mesih (Hz. İsa) Allah'ın oğludur", dediler; sonra da, "Meryem Oğlu Mesih Rab'dır" diye tutturdular. Ona böyle üçlü bir inançla *ma'bud*, *ilah*, diye taptilar, *Rab* itlak ettiler; Rab'lığı Onda topladılar²⁷.

"Oysa kendilerine yalnız tek mabud olan Allah'a ibadet etmeleri emredilmişti"²⁸.

Bu emri dinlemediler. Azdılar ve saptılar. Şirkin en kötüsüne düştüler. Halbuki, Hz. İsa'nın dilinden kendilerine şöyle seslenilmişti:

"... Benim de, sizin de Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin (şirke düşmeyin). Zira kim Allah'a ortak koşarsa şüphe yok ki Allah ona Cenneti haram

etmiştir ve onun (neticede dönüp dolayıp) varacağı yer Cehennemdir; zalimlerin (böyle şirke düşenlerin) asla yardımcıları yoktur"²⁹.

Hıristiyanlar sadece Hz. İsa'ya Allah veya Rab demekle yetinmediler. Anası Meryem'e de bu hususta bir paye verdiler. Nitekim bir ayette Yüce allah Hz. İsa'ya şöyle hitap eder: "ey Meryem oğlu İsa! 'Beni ve anamı, Allah'tan başka iki ilah edin'" diye sen mi söyledin insanlara?"³⁰.

Bütün gayesi insanlara *tevhidi*, Allah'ın hak ve tek mabud olduğunu öğretmekten ibaret olan bir peygamber kendisinin veya anasının ilah olduğunu, kendisine veya anasına tapılmasını arzu edebilir mi? Bunun için en küçük bir imada bulunabilir mi? Elbette bulunamaz. Nitekim Hz. İsa bu ağır ithama şöyle karşılık vermiştir: "Hâşâ, dedi. Sen Yücesin. Benim için (böylesine) gerçek dışı bir şeyi söylemek yakışmaz. Eğer söylemiş olsam Sen bunu bilirsin; Sen benim nefsimde olanı bilirsin. Ben sen'in nefsinde olanı bilmem. Çünkü gaybları bilen yalnız Sen'sin Sen!"³¹.

Hz. İsa muhataplarına neyi telkin ve tavsiye ettiğini açıklama ihtiyacı duydu ve şöyle devam etti: "Ben onlara: Benim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin, diye Senin bana emretmiş olduğundan başka bir şey söylemedim"³².

Zaten bir peygamber bundan başka bir şey de söyleyemez. Onlar, yeryüzüne şirki ve putperestliği sis-

temleştirmek için gelmemişlerdir. Onların görevi insanlara Allah'ın varlık ve birliğini tanıtmaktır.

Hz. İsa hakkında gerçek dışı iddialarda bulunan, Onun şan ve şerefine leke getirici sözleri ileri geri sarfederek babasız dünyaya gelmiş olmasından dolayı ona *veled-i gayr-i meşru* (meçhul - Inconnu) tarzında iftira atmaya kalkışan Yahudilerden sonra Hıristiyanlar da Yahudilerle yarışırca-sına aynı hatalara düştüler³³. Yüce Allah kendilerini irşad etti: "Ey Kitab Ehli! Dininizde taşkınlık etmeyin! Allah hakkında gerçek olmayan şeyleri söylemeyin! *Meryem Oğlu İsa Mesih*, sadece Allah'ın elçisi, O'nun Meryem'e attığı kelimesi ve O'ndan bir ruhtur"³⁴.

Bu gerçekler ifade edilip, Ehl-i Kitab'ın yanlış sözleri ve davranışları düzeltildikten sonra Yüce Allah önemli bir konuyu yukarıdaki ayetlerin devamında şöyle dile getiriyor: "... Allah'a ve elçilerine inanın; *(ilahlar) üçtür*, demeyin! Kendi faydanıza olarak buna son verin!... Allah ancak bir tek ilahdır"³⁵.

Bilindiği gibi Hıristiyanların "*ilahlar üçtür*" sözüne *teslis* denir. Bu, *ilahlar üçtür* demekten maksatları ister *Allah* ile *Ebb* (baba), *İbn* (oğul), *Ruhu'l - Kuds* (Cebrail) ekanim-i selase (üç uknum) veya eşhas-ı selase (üç şahıs)'den mürekkep *tek bir cevherdir* izahıyla şirk-i müevvel (yorumlanmış şirk) olsun fark etmez, bu bir küfürdür, şirk³⁶.

Yapılacak şey Allah ve peygamberlerine inanmak, Allah'ı *Allah bilmek* ve O'na hakkı olanı vermek, peygamberi peygamber olarak tanımak ve yolundan gitmektir.

Kur'an haber veriyor ki Hıristiyanlar, Hz. İsa'ya *Allah'ın oğlu* dediler; O'nu *Rab edindiler*; *Allah Meryem Oğlu Mesih'tir* dediler; üç parça olan *Allah'ın bir parçasıdır* iddiasında bulundular; Yahudiler de: *Meryem Oğlu Mesih'i öldürdük*" dediler³⁷. Rabb ölür mü, Allah öldürülür mü, ölen veya öldürülen varlık ilah olur mu, düşünmediler.

Allah gerçekleri kabul etmeyişleri sebebiyle onların kalplerini mühürlemiştir³⁸.

Allah Kur'an-ı Kerim'de, Yahudilere ait önemli bir yanlışı daha söylece düzeltiyor: "Onlar O'nu (Hz. İsa'yı) öldürmediler ve asmadılar, fakat onlara öyle göründü"³⁹.

"Kesin olarak O'nu öldürmediler"⁴⁰.

Peki Hz. İsa'yı öldürmediler de ne oldu, nereye gitti? "Allah onu yükseltti ve yüceltti"⁴¹.

Kur'an-ı Kerim, Yahudi ve Hıristiyanların yukarıda anılanlar dışında bazı hatalarını daha düzeltmiştir:

Hıristiyanlar Hz. İbrahim hakkında da gerçek dışı bir takım iddialar ortaya attılar; ileri - geri konuşular. Yahudiler, Hz. İbrahim'in Yahudi olduğunu, Hıristiyanlar da Hıristiyan olduğunu öne sürdüler. Yüce Allah

her iki grubun da yalan söylediğini, Hz. İbrahim'e iftira attığını şöylece ortaya koydu:

"Ey Kitab Ehli (olan Yahudi ve Hıristiyanlar)! İbrahim hakkında niçin tartışıyorsunuz? Gerçek şu ki, Tevrat da, İncil de ondan (İbrahim'den) sonra indirilmiştir. Akletmiyor musunuz?"⁴²

Ayetin devamında bu işi ortaya atanların bildikleri konularda tartışıp münakaşa etmeleri normal karşılanırken, bilmedikleri konularda da biliyor-muşçasına ileri geri konuşmaları yadırganmış ve diğer konularda olduğu gibi bu işin özünün de sadece Allah tarafından bilinebileceği ifade edilmiştir⁴³. Daha sonra gelen kısımda ise gerçek son derece net olarak ortaya konmuştur: "İbrahim ne Yahudi, ne de Hıristiyandı; (O) dosdoğru bir müslümandı. (Ve) müşriklerden de değildi"⁴⁴.

Bu ayetler, ne Yahudilerin, ne Hıristiyanların ve ne de puta tapan müşriklerin Hz. İbrahim'i ırk ya da din itibariyle kendilerinden saymaya hakları bulunmadığını ortaya koyduktan sonra, ırk itibariyle Hz. İbrahim'e yakınlığı olanların bu yakınlıklarının da bir faydasının olamayacağını, zira Hz. İbrahim'in tertemiz bir müslüman olduğu, Allah'ın birliğine inandığı (*muvaahhid*), her türül bâtil inançtan ve sapıklıklardan uzak kaldığı dile getiriliyor: "O doğruya yönelen bir müslimdi" (Al-i İmran, 3/67).

Yahudi ve Hıristiyanların Tevrat

ve incil'e dayanarak Hz. Musa veya Hz. İsa hakkında konuşmaları bir dereceye kadar normal karşılanabilir. Fakat Hz. İbrahim konusu daha değildir. Doğru yoldan sapmış olan bu gruplar, Hz. İbrahim hakkında tarafsız olamazlar. Söylediklerinde mutlaka bir hata veya tarafgirlik vardır. Hz. İbrahim'e yakınlık iddia edilebilecek bir zümre varsa onlar da "O'na uyanlar ve bu peygamber (Muhammed)'e inanmış (müslüman)'lardır. Allah inananların dostudur"⁴⁵.

Yahudi ve Hıristiyanların Hz. İbrahim konusundaki münakaşaları cahilce bir didişmeden başka bir şey değildir. Çünkü hiç bir haklı sebebe dayanmamaktadır. Şu da bir gerçektir ki "Zalimler Benim ahdime erişemez" ayetinde⁴⁶ ifade edildiği gibi, Allah onlara bu konuda bir söz vermemiştir. Bu nimete, bu yüce devlete zalimler layık değildir.

Yahudi ve Hıristiyanlar bu iddialarını genişletip yayarak sürdürdüler. Bu kez yalnız Hz. İbrahim'in değil, diğer bir kısım peygamberlerin de aynı şekilde Yahudi ve Hıristiyan olduklarını öne sürdüler" (Ey Yahudi ve Hıristiyanlar!) yoksa siz İbrahim, İsmail, İshak, Yakup ve Esbat (bunların oğulları ve torunları)'nın, Yahudi veya Hıristiyan olduklarını mı söylüyorsunuz?"⁴⁷.

Allah bundan sonra Hz. Peygamber'e hitap ediyor: "De ki, 'Siz mi daha iyi bilirsiniz, yoksa Allah mı?'"⁴⁸.

Bunlara kafa yormayınız. Bunun içinden çıkmanız mümkün değildir. Bu işin özünü ancak Allah bilir. O da açıkça ifade ve şahidlik ediyor ki onlar, ne Yahudi, ne de Hıristiyandırlar. Onlar *müslüman* idiler; *hanif* idiler; müşrik ve putatapıcı değildiler. Gelişi güzel, bilmeden konuşmayın. Bilmediğiniz konularda susmayı tercih edin. "Onlar bir ümmetti; gellip geçti. Onların kazandıkları kendilerine, sizin kazandıklarınız ise size aittir. Siz onların yaptıklarından sorumlu değilsiniz"⁴⁹.

Kimlerin cennetlik olduğu temel kaynaklarımızda ve özellikle akaidle ilgili eserlerde ortaya konmuştur. Amentü esaslarına inanan kişiler, Allah'ın hesaba kitaba gelmez nimetleriyle bezenmiş saadet yurdunun sakinleri arasındadırlar. Adem (a.s.)'den itibaren gelen bütün peygamberler, bu konudaki gerçekleri ortaya koymuşlardır. Kimin cennetlik, kimin cehennemlik olduğu belli iken bu gerçeği de kendi lehlerine çevirmeye kalktılar ve: "*Yahudi veya Hıristiyan olanlardan başka kimse cennete girmeyecek*", dediler"⁵⁰.

Yani Yahudiler, Yahudilerden başkası, Hıristiyanlar da, Hıristiyanlardan başkası cennete girmeyecek iddiasında bulundular. Her iki grup da sadece kendilerinin cennete gireceğini ileri sürdüler; kendilerinden başka kimsenin buna layık olmadığını söyleyerek bu büyük nimetten kendilerinin dışında kalanları mahrum etmek iste-

diler. Kur'an da onlara şu tarzda karşılık verdi: "Bu, onların hülyalarıdır. De ki! '*Doğru iseniz delilinizi getirin*'" (Bakara, 2/111).

Bunlar sözle olmaz; bunların bir takım sağlam esaslara dayanması gerekir. Bu iddianın dayandığı sağlam ve geçerli temellere ihtiyaç vardır.

Önde gelen evrensel nitelikteki semavi dinlerden Museviliğe inanan, Hz. Musa ve Tevrat'ı kabullendiklerini öne süren Yahudiler: "Hıristiyanlığın bir temeli yoktur, dediler"⁵¹.

Hz. İsa'ya inanan, İncil'i hak kitap kabul eden Hıristiyanlar da benzer bir iddia ile: "Yahudiliğin bir temeli yoktur, dediler"⁵².

Her iki din mensubu da karşılığında olanların dinlerini, peygamberlerini, kitaplarını bir çırpıda yok saydılar. Kur'an, onların bu cüretini hayretle karşılar: "Oysa onlar *Kitab'ı* da okuyorlar"⁵³.

Okudukları, okumakta oldukları kitaplar onları bu tür konuşmalardan ve düşüncelerden alıkoymalıydı. Hak bir din olan Museviliğe inananlar Hıristiyanlar hakkında; yine hak bir din olan İseviliğe inananlar da Yahudilik hakkında böyle düşünmemeli ve böyle konuşmamalıydılar. Bu, onlara asla yakışmaz. Onların bu tutumunu ancak "*bilmeyenler* sergiler"⁵⁴. Bunu, ancak müşrikler yapabilir; avamdan olanlar yapabilir"⁵⁵. Bu, bilenlere ve

bilginlere yakışmaz.

Kaynakların kaydettiğine göre bu ayetin nüzul sebebi, Necran Hıristiyanlarını temsilen Hz. Peygamber'in huzuruna gelen heyet ile Medine'de bulunan Yahudi bilginleri arasında geçen münakaşa ve karşılıklı tartışmalardır:

Yahudilerden Rafi İbn Hureymile Hıristiyanlara karşı: "Sizin dininizin aslı yoktur" dedi ve Hz. İsa'yı da İncil'i de inkar etti; Buna karşılık Necran heyetindeki Hıristiyanlardan biri de Yahudilere: "Sizin dininizin de aslı yoktur" dedi ve Hz. Musa ile Tevrat'ı inkar etti⁵⁶.

Burada iki heyet arasında veya heyete katılan şahıslar arasında geçtiği belirtilen görüşler dar bir çerçeveyi ilgilendiren nisbeten ferdi planda kalmış görüşler olmayıp umumidir. Her biri diğerinin dinini temelinden inkar etmektedir⁵⁷. Halbuki hepsi de sözde *Kitab* okuyorlar⁵⁸. Tevrat okuyanlara, İncil okuyanlara bu yakışmaz. Tali plandaki bazı konularda anlaşmazlık olabilir. Bu bir dereceye kadar normaldir. Ama böylesine önemli ve köklü bir konuda ihtilaf olmaz. *Kitab* ve hele ilahi kitab bu tür şeylere engeldir. Eğer engel olamıyorsa, o kitaba veya kitaplara inananlar imanlarında samimi değillerdir. Gerçek anlamda inanmış olanlar böyle bir durumda olmazlar. Onların ayrı ayrı sergiledikleri bu görüntüler, her iki zümrenin de yalan söylediğini ortaya koymaktadır; samimi mü'min olmadıklarının en

açık delilidir. Yine bu hal onların, "*Cennet bize aittir*"; "*Cennete sadece biz gireceğiz*" demelerinin de yalan olduğunu ortaya koymaktadır⁵⁹.

Bu iki zümre doğru yolda olmanın şartını şöylece ortaya koymaya çalıştılar: "*Yahudi veya hıristiyan olun ki hidayet bulasınız*"; doğru yolda olmanın, hidayeti bulmanın ölçüleri bellidir: Allah'ın hak ve tek mabud olduğuna inanmak ve peygamberin gösterdiği yolda yürümek. Bu açık gerçeğe rağmen, Yahudi ve Hıristiyanlar şu iddiayı öne sürdüler:

"Yahudi veya Hıristiyan olun ki doğru yola bulasınız"⁶⁰.

Yahudiler Yahudiliğe, Hıristiyanlar da Hıristiyanlığa çağırıyorlar. Onlar, doğru yolda olmanın, hidayeti bulmanın şirkte değil, *Tevhid'de* olduğunu unuttular. Allah onların bu yanlışlarını Hz. Peygamber'e şöyle buyurarak tashih edip düzeltti: "ey Muhammed! Doğruya yönelmiş ve Allah'a eş koşanlardan olmayan İbrahim'in dine uyarız, de!"⁶¹.

Zira Hz. İbrahim hanif idi ve puta tapanlardan değildi⁶². doğru ve hak yol İbrahim'in yoludur; müşriklerin, Yahudilerin, Hıristiyanların yolu değildir. İbrahim'den ve onun milletinden olmak zor bir şey değildir. Şöyle demek ve bunun gereğini yerine getirmek yeterlidir: "Biz Allah'a, bize gönderilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve torunlar(ın)'a gönderilene; Musa ve İsa'ya verilene; Rableri tarafından (bütün) peygamberlere verile-

ne, onları birbirinden ayırt etmeyerek inandık. Biz O'na teslim olan kimsele-
riz"⁶³.

Bizim önemli özelliklerimizden biri de inanç açısından peygamberler arasında fark gözetmemektir. Bir müs-
lüman Allah'ın gönderdiği bütün elçi-
lere kesin olarak inanır, onların hak
olduğunu kabul eder. Bu konuda en
ufak bir tereddüt göstermez. Peygam-
berlere gönderilen ilahi kitaplara da
aynı şekilde inanır. Bu konuda en kü-
çük bir şüphesi olamaz.

Yahudi ve Hıristiyanların yaptı-
ğı gibi, peygamberlerden bir kısmını
kabul edip, diğer bir kısmını kabul et-
memek bize yakışmaz. Allah Teala
hiç bir millete, hiç bir ümmete ve hiç
bir peygambere böyle bir talimat ver-
memiştir. Bu iddia Allah ve peygam-
berlerine iftiradır.

Hidayette olmanın, doğruyu bul-
manın yolu da yine Allah tarafından
gösterilmiştir: "Eğer Yahudi ve Hıris-
tiyanlar, sizin inandığınız gibi inanır-
larsa doğru yolu bulmuş olurlar. Eğer
yüz çevirir (ve inanmazlarsa) şüphesiz
onlar bir çıkmazdadırlar. Onlara karşı
sana Allah yetecektir. O işitir ve bi-
lir"⁶⁴.

Ey Muhammed, kendilerine hak
dini getirmiş olmana rağmen, Yahudi
ve Hıristiyanlar senden memnun ol-
mazlar. Sen Tevrat'ı ve İncil'i tasdik
eden bir peygamber olduğun halde,
Hz. Musa ve Hz. İsa'ya inandığın ve
bütün muhataplarını da aynı çizgiye
çağırдыңın halde yine de senden hoş-

nut olmazlar. Onları memnun etmenin
tek şartı izlerince gitmendir: "Kendi
dinlerine uymadıkça Yahudi ve Hıris-
tiyanlar senden asla hoşnut olmayaca-
kaldır! De ki: Doğru yol, ancak Al-
lah'ın yoludur"⁶⁵.

Ayet son derece açık bir tarzda,
Hz. Peygamber onların dinine uyma-
dıkça, Yahudi ve Hıristiyanların ken-
disinden hoşnut olmayacaklarını orta-
ya koymuştur. Halbuki onlar, biribir-
lerini hak yolda olmamakla itham ede-
rek, aslında tek ve aynı şey olması
gereken dini arzularına uydurmuşlar,
sonra da Hz. Peygamber'in din olmak-
tan çıkardıkları bu batıl yola tabi ol-
masını istemek gibi bir cür'ette bulun-
muşlardır. Hz. Peygamberin onlara
uyması ve onların peşinden gitmesi
düşünülebilecek bir şey midir? Bu
teklifin reddedilmesi için Allah, Hz.
Peygamber'e yol göstermiş ve: "Ey
Muhammed! Onlara de ki: Allah'ın
yolu, işte asıl tabi olunacak en doğru
yol budur" buyurmuştur⁶⁶. Bu yol, sa-
dece Yahudi peygamberlerine ve Hz.
İsa'ya değil, fakat ilk peygamberden
son peygambere kadar akaid ve diğer
erkaniyla derece derece geliştirilmiş
ve mükemmelleştirilmiş olarak indirilen
İslam'ın yoludur. Bununla beraber
Ey Muhammed! Onların kitüaplarına
izafe ederek dinlerinin asıllarından
saydıkları bu heva ve heveslerine tabi
olursan ve bunu da ilahi vahiy geldik-
ten ve bu konuda kesin bilgi sahibi ol-
duktan sonra yaparsan, bilesin ki, Al-
lah'ın dostluğunu bulamaz, yardımını
göremezsin⁶⁷.

Bir görüşe göre Ehl-i Kitab ismi verilen Yahudi ve Hıristiyanlar, daha kuvvetli rivayete göre de Yahudiler⁶⁸, Allah'ı gerçek anlamda tanıyamamaktan ötürü: "Allah insanlara hiç bir vahiy göndermemiştir" dediler. Kur'an bu iddiayı ortaya atanlara şu soruyu sormaktadır: "Musa'nın insanlara nur ve yol gösterici olarak getirdiği Kitab'ı kim indirdi? - ki siz onu kağıtlara yazıp bir kısmını gösterip çoğunu gizlersiniz, atalarınızın ve sizin bilmediğiniz size onunla öğretilmiştir."⁶⁹. Kur'an bu soruyu yine kendisi cevaplamaktadır: "Allah, de, sonra da onları daldıkları bataklıkta bırak, oynasınlar"⁷⁰.

Bu âyet, vahye karşı toptan bir inkara yönelmiş olanlara kolay kolay bir şeyin tesir etmeyeceğini ifadeden ayrı olarak ,Ehl-i Kitab'ın ve özellikle de Yahudilerin ilahi gerçekleri insanlardan gizlediklerini haber vermektedir.

Kur'an, vahye karşı ortaya koydukları tutum sebebiyle, aralarında anlaşmazlık çıkan, gruplara ayrılan, görüş ayrılıkları ileri boyutlara varanlardan da bahseder⁷¹. Aynı dine ve aynı peygambere inanmış kişiler arasında başgösteren farklı görüş ve yorumlar, belki politik bazı ihtiraslarla da bütünleşince, *ilahi vahyi bozucu* bir hal almıştır. Kur'an bunu özellikle Yahudi ve Hıristiyanlar hakkında, genelde de kendilerine açık bilgiler geldikten sonra, gerçekleri saptırarak tefrikaya düşenler için kullanmaktadır⁷².

Yahudi ve Hıristiyanlar arasında daha önce görülmüş ve halen devam etmekte olan siyasi nitelikli mezhep ayrılıklarından müslümanlar sakındırılmakta ve bu konuda uyanık olmaya davet edilmektedirler.: "Toptan Allah'ın ipine sarılın, ayrılmayın"⁷³; "Kendilerine belgeler geldikten sonra ayrılan ve ayrılığa düşenler gibi olmayın"⁷⁴.

Hz. Peygamber gibi Hz. İsa da, muhataplarının çeşitli ithamlarına maruz kalmıştır: "(İsa) İsrail Oğullarına belgelerle geldiğinde, onlardan inkar edenler, 'Bu apaçık bir büyüdür' demişlerdi"⁷⁵. Yüce Allah onların vermeleri muhtemel zararlardan İsa (a.s.)'ı korumuştur⁷⁶.

Başka bir ayet, kendisinden önce Hz. Musa'ya indirilmiş Tevrat'ı doğrulayan bir peygamber olduğunu söylemesine ve getirdiği *belgelere* (beyyinat) rağmen Hz. İsa'nın yine Beni İsrail'in: "Bu apaçık bir sihirdir" ithamına maruz kaldığını haber vermektedir⁷⁷.

Belgeler ve mucizelere rağmen insanların, peygamberlerin getirdiklerine ve vahye karşı kalplerinin ne ölçüde katı olduğunun en güzel delili bu ayetlerdir.

Hayatı ve Misyonu:

Hıristiyan kaynaklarına göre Hz. İsa yaklaşık 30 yaşına geldiği zaman, Vaftizci Yahya insanları şu tarzda uyarmaya başlamıştı: "Tevbe edin, çünkü göklerin saltanatı yakındır"⁷⁸. Vaftizci Yahya'nın Yahudiye

çölündeki bu irşad hareketine Hz. İsa da katılmış ve diğer insanlarla beraber o da vaftiz edilmişti. Bir gün dua ederken gökler açılmış ve kendisine "Ruhu'l - Kuds" aracılığı ile ilk "ses" gelmiştir⁷⁹. Hz. İsa'nın söyledikleri halkı sevindirmiş ve onların etrafında kümelenmelerine yol açmıştır. Ancak Yahudilerin önderleriyle okumuşları onu devrimci bulmuş ve öğrettiklerini tehlikeli saymışlardır. Önceleri ses çıkarmamışlarken, sonraları amansız düşman kesilmişlerdir. Bundan sonra Hz. İsa "Havariler" diye anılan 12 öğrenci ile daha çok meşgul olmuş ve onları eğitmiştir. Baştan kendisinden hoşlanan halk - karşı telkinlerin de tesiriyle - onu reddetmiş hatta ailesi bile bu harekete sıcak bakmaz olmuştur. Kudüsteki dini otoritelerin İsa (a. s.)'yı tutuklatmalarından önce onun aktif bir çalışma içinde olduğu anlaşılmaktadır⁸⁰. Tutuklanan Hz. İsa Yahudi Yüksek Mahkemesince ölüme mahkum edilmiş, bu mahkumiyet Roma valisince çarpmıha gerilme şekline dönüştürülmüştür.

İsa (a.s.)'nın askerlerce götürülmesi ve tutuklanması üzerine bütün öğrencileri ve sevenleri kendisini yalnız bırakmışlardır. Belki de pek çoğu ümitleri tamamen sönmüş vaziyette evlerine çekilmişlerdir.

Hz. İsa'nın kıyam etmiş olduğunu kendi öğrencileri bile önceden güçlkle inanmışken sonradan yaşadığı kanaatını benimsemişlerdir (Bkz. *Luka*, 24/44 - 51).

Hz. İsa'nın İnsan Yönü:

Bir kaç kez temas edildiği gibi Kur'an'a göre Hz. İsa bir insandır ve Meryem'in oğludur. kur'an ona izafe edilen ilah olma veya ilahlıkta ona da bir paye verme gibi görüşleri şiddetle reddeder.

Hz. İsa'nın normal bir insan olduğuna dair dört İncil'in hemen her sayfasında satırlara veya bunu ifade eden anlatımlara rastlanmaktadır:

"Çocuk, büyüyor, kuvvetleniyor ve hikmetle doluyordu; Allah'ın inayeti de onun üzerinde idi"⁸².

"İsa, hikmette ve kamette (boy ve bosca), Allah ve insanlar yanında terakki ediyordu"⁸³;

"Ve Meryem de gebe idi. Ve vaki oldu ki, orada bulunurlarken, doğurması günleri geldi. İlk oğlunu doğurdu; kundağa sardı..." (*Luka*, 2/5 - 7);

"... Yemlikte yatan, kundağa sarılmış bir çocuk bulacaksınız" (*Luka*, 2/12);

"... Ve yemlikte yatan çocuğu buldular" (*Luka*, 2/16).

Hz. İsa, bir çocuk olarak konuşmaya son derece arzulu idi ve özellikle dine karşı büyük bir ilgi duymakta idi... Fazlaca seyahat etmiş ve bu seyahatlerden yorgun düşmüştü. Susayan, yiyip içen, uyuyan, neşelenen, dertlenen bir insandı. Bilgisi ve gücü sınırlı idi. Dostluklardan hoşlanır, kişisel dikkatli davranışları takdir ederdi. Memleketini ve halkını seviyor,

dertleriyle dertleniyordu. Doğaya, çiçeklere, kuşlara düşküdü .26 defa Allah'a dua ettiği bildirilmektedir. Bir düzineden fazla kez, Allah'ın iradesini aradığı belirtilmiş; şuurlu bir şekilde Allah'a bağlı kalmıştır. Hz. İsa'nın kendisi için kullandığı deyim, bir "*insanoğlu* olduğudur. Bu deyim dört İncil'de en az 70 defa geçmektedir. Bu ifade Hz. İsa'nın kendisini normal bir insan saydığını en açık bir şekilde göstermektedir. Bununla beraber her insanın hemcinsleriyle ortak yönünü teşkil eden bu beşeri tecrübeler, bazı olağanüstü (ilahi kökenli) şeylerle birleşmiş bulunmaktaydı⁸⁴. Buradan hareketle Hıristiyan kilisesinin, Hz. İsa'yı bir ilah hüviyetinde görmesi, Kur'an'a göre kabul edilemez bir sonuçtur.

İncil metinlerinin 37 yerinde Hz. İsa kendisinin Allah tarafından gönderilmiş olduğunu belirtmiştir. Daha önceki dinin bazı kısımlarını değiştirmesine rağmen 30 dan fazla yerde Eski Ahid (Tevrat)'i tamamlamak üzere gönderildiğini bildirmiştir. İslam'ın peygamber inancına tıpa tıp uygun olarak bir yerde şunu söylemektedir: "Ben kendiliğimden bir şey yapamam; işittiğim gibi hükmederim ve benim hükmüm doğrudur. Zira ben kendi irademden değil, fakat beni gönderenin iradesini ararım" (*Yuhanna, 5/30*). Bu cümleleri söyleyen birinin ilah olması veya kendini ilah diye takdim etmesi veya bu konuda en küçük bir imada bulunmuş olması düşünülemez.

Yahudilikte olduğu gibi Hıristiyanlıkta da Tanrı (Allah), dünyanın sahibi ve malikidir⁸⁵. Yeni Ahit'te onun özellikleri anlatılmıştır: O, her şeyi görür ve bilir; yer ve göklerin Efendisidir. Fazilet sahibidir, kutsaldır, lutfedicidir. Adil bir hakim ve büyük bir hükümdardır. Hz. İsa telkin ettiği "*tek tanrı*" inancına Yahudilikte pek görülmeyen bir de "*sevgi*" mefhumunu eklemiştir. Bu sevginin kaçınılmaz sonucu olarak kişi komşusunu sevecek ve bu sevgi karşılıksız olacaktır⁸⁶.

Hıristiyanlıkta Allah'tan, daha ziyade, "*Baba*" olarak bahsedilmektedir⁸⁷. Dört İncil'de çeşitli vesilelerle Hz. İsa'nın 150 defa "baba" kelimesini kullandığı belirtilmekte ve aynı kelimenin yeni Ahid'te 300 kez geçtiği görülmektedir. Hıristiyan-yazarlar Allah'a izafe edilen bu kelimenin "*Allah*", "*Tanrı*" gibi kavramlara göre daha duygulu, daha samimi, daha sade olduğunu savunmaktadırlar.

Yine Hıristiyan yazar ve din adamlarından azımsanmayacak bir grup da aynı kelimenin İncillerdeki kullanımını mecazi bir kavram olarak ele almaktadırlar. Bir yazar, İncilleri birer *kutsal kitap değil*, birer manevi tarih olarak niteledikten sonra aynen şöyle söylemektedir: "(Bugünkü İncillerde) İsa, kendini de Allah'ın oğlu olarak tavsif etmiştir. Fakat bu tabir herhalde, mecazi (metaphorique) bir manada kullanılmaktadır. İsa'nın kendi sözlerinde daha büyük bir rol oynayan

bir mefhum, "*insanoğlu*"dur⁸⁸.

Belki bir şefkat, bağışlama, güven ifadesi olarak kullanılan "baba" kelimesi sonradan Hz. İsa'nın babası olarak karşımıza çıkmıştır. Tabiatıyla İsa da "*Allah'ın oğlu*" olmuştur. Zamanla "*Allah'ın oğlu*" nun alelade biri olarak görülmesiyle yetinilmemiş olan önce ilahlıkta bir paye verilmiş ve daha sonra da "*ilah*" olarak karşımıza çıkmıştır ve işin sonu tesliste karar kılmıştır.

Bu öylesine karanlık ve dipsiz bir ummandır ki asırlardan beri bütün fikir akımları, felsefeleri, ruhani lider kadroları, sınırsız imkanları ve dünya ölçüsünde bir benzeri görülmeyen teşkilatlarıyla, çalıştıkları halde bu bataklıktan kurtulamamışlardır. Bu fikir ve felsefe doğrultusunda kaldıkları sürece de kurtulacağına benzememektedirler.

Bu bataklıktan çıkabilmeleri için Kur'an onları 15 asır önce yaptığı çağırışı her an ve her gün yeniden tekrarlamaktadır:

"De ki: 'ey Kitab Ehli! ancak Allah'a kulluk etmek, O'na bir şeyi eş koşmamak, Allah'ı bırakıp birbirimizi rab olarak benimsememek üzere, bizimle sizin aranızda ortak bir söze gelin'. Eğer yüz çevirirlerse, 'Bizim müslüman olduğumuza şahid olun', deyin'" (Al-i İmran, 3/64).

Hıristiyanlara göre teslisin asıl unsuru Baba'dır. Allah'ın özü, *Baba Allah, Oğul Allah ve Kutsal Ruh Allah* olarak görünse de yine de o birdir. Bir

"cevher", bir "öz" dür ki bölünmez. Çünkü bu cevher, *ruh*'tur. Ruhta bölünme kabiliyeti yoktur. Bunun için de Allah'ın "bir" olduğunu iddia etmektedirler. Allah, mukaddes üçlüktür. "*Kutsal Üçlük*"ün üç şahsının her biri *Tanrı*'dır: *Baba Tanrı, Oğul Tanrı* ve *Kutsal Ruh Tanrı*". Bunlar, bir olan Tanrı'nın değişik tezahürleri, sıfatları olarak izah edilmeye çalışılmaktadır. Hıristiyanlarca bu üçlük, "*İzahı zor, fakat inanılması gerekli bir sır*" olarak formüle edilmiştir. Az yukarıda değinildiği gibi dört İncil'de de Tanrı'nın birliği, yüceliği, sonsuz gücü, yaratıcılığı vardır. Yalnız İncillerde Allah'ın varlığı konusunda ayrıntılı bilgi ve düşünceler ileri sürülmemiştir; sadece Tanrı vardır, önsüz ve sonsuzdur (ezeli ve ebedi).

Hıristiyan inancına göre "*Baba*" olarak nitelendirilen Tanrı, nurdur; İsa da O'nun oğludur. Tanrı, İsa'nın şahsında *insan ile birleşmiştir*. İsa'nın bedeni insan, ruhu tanrıdır. Onda tanrılık bir öz vardır 89.

Bu görüşler nasıl tevil edilirse edilsin Kur'an'a göre sonuç "*Şirk*"tir, Allah'a eş koşmaktır 90. Kur'an'a göre Hz. İsa bir tevhid peygamberi olarak bunlardan münezzehtir⁹¹. O, babası Adem'den, kardeşi Hz. Muhammed'e kadar gelip geçen peygamberlerin söylediklerinin dışında bir şey söylemiş değildir. "*Tevhid*"e aykırı bir emir veya davranışı herhangi bir peygambere izafe etmek inanmış kişinin hayalinden bile geçemez. İleride

görülebileceği gibi bunların temelinde İncillerin bize saf bir vahiy mahsulü onun intikal etmemiş olması yatmaktadır. Bozulmamış bir din de ve onun kutsal kitabında bu tür şeylere rastlama imkanı yoktur.

Söz buraya gelmişken, ilk bakışta hemen farkedilebilen İncillerde mevcut çelişkilere bir kaç örnek verelim:

Hız.İsa'nın nesebi, *Luka İncil'i*nde, *Matta İncil'i*nden farklı anlatılır. Meryem'in kocası Yusuf, Luka'ya göre Hali'nin, Matta'ya göre Yakub'un oğludur⁹².

*Markos İncil'i*nde İncil Allah'a "Allah'ın İncili" şeklinde, Pavlus'un *Romalılara Mektubu*'nda "Oğlumun İncili" tarzında Hız.İsa'ya nisbet edilmektedir⁹³.

Aynı *Markos İncil'i*nde bir yerde "İsa Mesih'in İncili" dendiği halde diğer bir yerde "Allah'ın İncili" denilmektedir⁹⁴.

*Luka İncil'i*nde bir yerde "Kurtarıcım Allah", diğer bir yerde "Kurtarıcı İsa" sözüyle karşılaşılmaktadır⁹⁵.

İnciller ve yeni Ahid'i teşkil eden Hıristiyan kutsal kitaplarının geçmişine bir göz atalım:

Ahd-i Cedid'i meydana getiren kitapların sayısı 27'dir. Zaman içinde bu eserler üç kısma ayrılmıştır: 1.*Tarihi Kitaplar* ki bunlar dört İncil ve Rasullerin İşleri'dir; 2.*Talimi Kitaplar*: Pavlus'un mektupları ile "Kato-

lik" diye adlandırılan yedi mektup; 3.*Peygamberlik*: Yuhanna'nın Vahyi.

Hız.İsa Arâmice konuştuğu halde, başta İnciller olmak üzere, Ahd-i Cedid kitaplarının hepsi Grekçe'dir. Sadece Matta İncili'nin Arâmice olduğu söylentisi varsa da orijinali mevcut değildir.

Ahd-i Cedid'i meydana getiren 27 kitabın metinlerine ait pek çok yazma bulunmaktadır ve bunların tamamı Grekçe'dir ve *hiçbiri Ahd-i Cedid yazarlarına ait değildir*. Orijinal nüshalar dayanıklı malzemeye yazılmamış oldukları için korunamamış ve bu nüshalar ilk Hıristiyan cemaatler tarafından kutsal metin olarak benimsenmemiştir. 27 kitabın tamamını veya bir kısmını ihtiva eden yazmaların sayısı 5.000'den fazladır ve her biri diğerinden farklıdır. Ahd-i Cedid'e ait papirüsler 3 üncü veya 4 üncü asra aittir. Yani Hız.İsa'dan 200-3000 veya 300-400 yıl sonrasından kalmadır. Bu papirüsler ve muhtevaları birbirinden oldukça farklıdır. Bu yazmalardan *Codex Bezae* olarak adlandırılan 6'ncı asra yani Hız.İsa'dan 500-600 yıl sonraya aittir. İncilleri, Rasullerin İşleri'ni ve *oldukça eksik olarak* Yuhanna'nın Üçüncü Mektubu'nu ihtiva eden *Codex Bezae* Latince ve Grekçe olarak iki dilde yazılmıştır. Latince metin Grekçe'nin tercümesi değildir ve bu iki metin arasında 2.000'den fazla fark vardır.

Kutsal metinlerin - belki de fazlaca istinsahından dolayı nüshalar ara-

sında pek çok değşiklik ve fark gözlenmektedir. Öyle ki Grekçe metnin veya eski tercümelerin tamamıyla aynı olan *iki nüsha bile yoktur*. Nüshalar arası farklılıkların 17'inci asrın sonuna doğru yaklaşık 30.000 olduğu tahmin edilmektedir. Bu gün bu rakam 250.000'e çıkmıştır. Bu kadar varyant ve farklılık arasında asıl metne ulaşmanın imkansızlığı ortadadır. Münekkitlerin ortak kanatine göre Ahd-i Cedid'in gerek tamamının, gerekse içlerinden sadece birinin, doğru ve detaylı bir orijinal metnini bize ulaştıran hiç bir belge yoktur.

Ahd-i Cedid'i teşkil eden kitaplar yanı zamanda ortaya çıkmış ve aynı tarihte yazılmış olmayıp Ahd-i Atik (Tevrat)'te olduğu gibi uzun süre şifahi (sözlü) olarak nakledilmiştir.

Hıristiyan inancına göre Hz.İsa ne yazmış ve ne de yazdırmıştır. O sadece tebliğ etmiştir. Havariler ise bunları uzun süre şifahi olarak nakletmişlerdir. Bu sebeple Allah'ın vahyettiği ve Hz.İsa'nın tebliğde bulunduğu gerçek İncil korunamamıştır.

Kitab-ı Mukaddes gerçekte, *farklı yazarların, farklı devirlerin ve farklı edebi tarzların kitaplarından meydana gelmiştir*. Bir yazarın ismi altında bazan bir çok kişi yazmış ve yazdıklarını tanınmış birinin ismine izafe etmişlerdir. Tarihi kitaplar, siyasi ve dini nutuklar, dualar, hikmet kitapları, felsefi konuşmalar ve kanun mecmuaları vardır. Bir ilhamla coşup yazan tarihçi yazdığına "*Musa*" imzası

atmış veya hiç imzalamamış; filozof da "*Süleyman*" imzası atmıştır. Kitab-ı Mukaddes yazarları genelde söyleyecekleri şeyin arkasında gölgede kalmışlardır⁹⁶.

Az önce de ifade edildiği gibi Hz.İsa yazmaz, devamlı konuşurdu. Vahyini yazdırmayan veya tarihi sebeplerle yazdırmak istemeyen Hz. İsa'nın Havarileri ve Havarileri takip edenlerden her biri kaybolan veya hayatı - Hıristiyan inancına göre - unutulmaz bir acı ile son bulan rehber için birer hatıra yazmışlardır. İnciller Hz.İsa'nın söyledikleri veya yaptıklarının karışık ifadeleriyle İncil yazarlarının başka kaynaklardan da öğrenmiş olduklarının tekrarından ibarettir. Bu haliyle İncil ne Kur'an ve ne de Hadis gibidir. İncil bir bakıma bazıları sahabe, bazıları da daha sonraki nesillerce kaleme alınan *siyer* veya Hz.Peygamber'in hayatına ait eserlere benzemektedir⁹⁷.

* Bir yazarın ifade ettiği gibi Hz. İsa'nın hayatını ve doktrinini, dört tanesi elde olan İncillerden anlayamayız... İnciller ilmi bir hal tercümesi (biyografi) değil, eski Hıristiyanlığın problemlerine dokunan ve yeni Hıristiyanların kullanacağı birer *manevi tarih*, birer *katekese*'den başka bir şey değildirler... İncil'in bu günkü muhteviyatının (içeriği), tarihi bir muameleinin sonucu olarak kabul edilmesi gerekir⁹⁸.

Hz. İsa'yı bizzat görüp duyanlar azalıp Hıristiyan cemaatler çoğalınca

mesihi krallık beklentisi zayıflamaya başlayınca, Hz. İsa'nın sözlerinin yazıya aktarılma zarureti ortaya çıkmıştır. Böylece "*Havarilerin Hatıratı*" da denilen İnciller kaleme alınmıştır. Ancak 3 üncü yüzyılın başında Ahd-i Cedid'e ait liste oluşmaya başlamıştır. 4 üncü yüzyılın ikinci yarısında Grek kiliselerinde muhtelif kişiler tarafından listeler hazırlanmıştır. Bunlardan bir kısmı Yuhanna'nın dışındaki kitapları kendi listesine almış, bir kısmı ise vahiy kitabını da listeye eklemiştir. Grek kilisesinde Ahd-i Cedid'in listesi 4 üncü yüzyılın ikinci yarısında tesbit edilmiştir. Vahiy kitabıyla ilgili tartışmalar ise yedi asır devam etmiştir. Latin kiliselerinde ise, Afrika'da Hippon (393) ve Kartaca (397) konsillerinde, İtalya ve Gauls'de 5 inci asrın başlarında, Ahd-i Cedid listesi tesbit edilmiştir. Nihai olarak ise 8 Nisan 1946'da Trente Konsili'nde Ahd-i Cedid'e dair liste bu günkü şekliyle resmen ilan edilmiştir⁹⁹. Bu ilanın Hz. İsa'dan 16 asır sonra olduğu gerçeğinin altı çizilmelidir.

Kilise 4 asır boyunca, bütün Hıristiyanlar tarafından tasvip ve tasdik edilen bir listeden mahrum kalmıştır. 2 inci yüzyılın ortalarına kadar hep *bir tek İncil*'den bahsedilmesine rağmen bugün kilisenin benimsediği sayı *dört*tür.

Daha önce de ifade edildiği gibi İslam'a göre Hıristiyanlığın muteber saydığı dört İncil'den hiç birini Hz.

İsa'ya nisbet etmek mümkün değildir. Bu dört İncil, ne Hz. İsa'ya vahyedilen İncil'dir, ne de onun yaşadığı dönemde kaleme alınmıştır. Zaten Hıristiyanlar da bunu kabul etmektedirler. Mevcut İnciller Hz. İsa'nın ref'inden çok sonra muhtelif kimseler tarafından kaleme alınmıştır. Ve ilk dönemlerde "*Havarilerin Hatıratı*" olarak tavsif edilmiştir. Ancak İncilleri Havarilere nisbet etmek de doğru değildir. Her ne kadar kilise, kitapların kutsal kabul edilmesi için Havarilere nisbetini şart koşuyorsa da buna evet demek mümkün değildir.

Bazı vesilelerle ifade edildiği gibi Kur'an-ı Kerim'de verilen bilgilerle İncillerin içeriği arasında çelişkiler bulunmaktadır. Kur'an, Hz. İsa'nın "*tevhid*" inancını tebliğ ettiğini bildirdiği halde, İnciller onu cisimleşmiş (tecessüd etmiş) ilahi kelam ve tanrı olarak takdim etmektedir. Kur'an da Hz. İsa'nın öldürülmediği, çarmıha gerilmediği bildirilirken (Nisa, 4/157) İncillerde onun çarmıha gerilişi tasvir edilmektedir. Kur'an'da bildirilen ve mesela Hz. İsa'nın kendisinden sonra adı *Ahmed* olan bir peygamberin geleceğini müjdelediği halde (Saff, 61/6) bu günkü İncillerde bu bilgi mevcut değildir. Zira Yahudiler gibi Hıristiyanlar da kendilerine verilen ilahi kitabı asli şekliyle korumamış ve onu tahrif etmişlerdir¹⁰⁰.

Kilise ilk dönemlerde, benimsediği kutsal metinlerin tamamıyla Allah tarafından yazdırıldığı inancını za-

man içinde terkederek bunların, kutsal metin yazarları eliyle tertip edildiğini kabul etmiştir. Bu nedenle bu metinlerin muhteva (içerik), dil, üslup ve edebi ifade bakımından bu yazarlara ait olduğuna inanmaktadır. Ayrıca Kitabı Mukaddes'in asıl hedefinin iman ve ahlakla ilgili meseleler olduğuna dikkat çeken kilise, ortaya çıkan çelişkiler ve ilmi sonuçlara zıt bilgiler karşısında, metin yazarlarının yanılabilceğini de kabul etmiş olmaktadır¹⁰¹.

Hıristiyan kaynaklarına göre Hz. İsa, Yahudilerin şikayeti üzerine, Romalılar tarafından çarmıha gerilmiş ve çarmıhta insanların günahları için ölmüştür. Gömülmesinden üç gün sonra kıyam etmiş, Havarilerine görünmüş, onlarla yemek yemiş ve sonunda Allah'ın yanına çıkarak O'nun sağına yerleşmiştir¹⁰². Kıyametten önce gelecek, dünyayı sulh ve adalette dolduracak, kendisine inanmayanlardan *öç alacak*¹⁰³ ve saltanatı ebedi olarak sürecektir¹⁰⁴.

Kur'an-ı Kerim, Hıristiyanların bu konudaki görüşlerine hiç iltifat etmemiş ve muazzam sayılabilecek hacminde bu konuda net bir işarete de yer vermemiştir. Tekrarında fayda görüyorum: Kur'an'a göre Hz. İsa, Yüce Allah'ın İsrail Oğullarına gönderdiği ve mucizevi bir şekilde doğmuş bir peygamberdir; *Ruhu'l - Kuds* ile desteklenmiştir; Allah'ın bir kelimesi (söz)'dir. Kendisinden önce Hz. Musa'ya verilen Tevrat'ı tasdik etmekle

birlikte, Musa'nın kavmine *Kitab'ı, Hikmet'i, Tevrat* ve İncil'i öğretmek üzere gelmiş ve muhataplarını Yüce Yaratıcı'nın kulluluğuna yönelmeye teşvik etmiştir. O bir ilah veya yarı ilah değil, yalnızca Allah'ın mütevazi ve seçkin kullarından biri ve peygamberidir (Bkz. Bakara, 2/87; Nisa, 4/171, 172; Tevbe, 9/30 - 31). *Kul olma çizgisinden* asla ayrılmamıştır.

Kur'an, Hz. İsa'nın öldürüldüğü ve çarmıha gerildiği tezini reddetmektedir. O öldürülmemiş, çarmıha gerilmemiştir; Allah onu kendi katına "*ref*" etmiş, yüceltmiş ve yükseltmiştir¹⁰⁵. Hz. İsa'ya nasıl gerçekleştiği hususu müphemdir ve asırlar boyu Kur'an yorumcularını meşgul etmiştir. Bu konuyu aydınlığa kavuşturmaya çalışan tarih ve kıssa yazarlarıyla müfessirler belli ölçüde Yahudi ve Hıristiyan kaynaklarından ve onların sözlü geleneğinden etkilenmişlerdir. Keza Hz. İsa'nın nüzülü ve kıyametten önce dönüşü konusu da tartışılmaktadır. Eldeki rivayetlerin gözden geçirilerek değerlendirilmesinde fayda vardır. Hadislerde yer alan Hz. İsa'nın dönüşü konusu müfessirleri, ayetlerde geçen kelimeleri (Al-i İmran, 3/55; Nisa, 4/156 - 159; Maide, 5/117) yorumuna (te'vil) zorlamış ve onları değerlendirmeye almışlardır. Gerçekten de bu haberlerde, oldukça detaylı bilgiler yer almaktadır. İki asırdan beri Hıristiyan ilahiyatçıların ve oryantalistlerin Hz. İsa'nın dönüşü konusunu değişik metodlarla müslüman camia içinde yayma gayretlerinin doğurduğu anti-

patinin de tesiriyle İslam dünyasında konu bazı bilginlerce yeniden ele alınmış ve selef çağının dışına taşan tartışma ve yorumlara neden olmuştur¹⁰⁶. Ancak en eski akaid metinlerinde bile Hz. İsa'nın nüzûlü konusunun yer aldığını ve bu konuda pek çok hadis-i şerif bulunduğunu kaydetmek gerekir.

Konuyu bitirirken bazı hatırlamalara gerek duyuyorum:

Diğer peygamberler meyanında Hz. Musa ve İsa'ya ve onlara Tevrat ve İncil adında kutsal kitaplar verildiğine inanmak İslam'ın iman esaslarından. Buna inanmayan kişi din ile ilgisini kesmiş olur. Gönderildikleri dönemde birer nur ve hidayet kaynağı olan bu kitaplar asırlar boyu insanlığa rehber olmuşlardır. Ne var ki zaman içinde bunların asılları bozulmuş, ilâhi hüviyetinden insanların eliyle uzaklaştırılmışlardır¹⁰⁷. İncil'in gelişiyile Tevrat, Kur'an'ın gelişiyile de İncil yürürlükten kaldırılmıştır. Daha iyi anlaşılması için bunu, yaşadığımız dönemde parlamentolardan çıkan kanunlara benzetebiliriz.

Yüce Allah kainata son mesajı olan Kur'an'ı himaye ve korumasına almıştır¹⁰⁸; sonsuza kadar onda bir bozulma ve değişme olmayacaktır.

Belli bir kültür düzeyini yakalamış kişi elde mevcut Tevrat ve İncil'i dikkatlice okursa onların tamamının ilâhi kökenli olmadığını farkına varabilir. Şu anda elde mevcut bu kitaplar hakkında bir müslümanın takınma-

sı gerekli tavır hakkında Hz. Peygamberce: "Ehl-i Kitab (olan Yahudi ve Hıristiyanlar)'ı tasdik de, tekzip de etmeyin; sizler: 'Biz Allah'a ve O'nun tarafından indirilene inandık' deyiniz" buyurmak suretiyle ortaya konmuştur¹⁰⁹. Hadisin devamında, eğer onların anlattıklarına "yalandır" denilirse bunun anılan kitaplarda yer alan gerçek bir vahiy ve Allah sözü olması ihtimalinden dolayı vebal altında kalınması gibi bir sakınca vardır; eğer "doğrudur" denilirse bununda, Yahudi veya Hıristiyanlarca allah sözü imiş gibi kitaplarına yazdıkları bir kul sözü ve allah'a isnad ettikleri bir uydurma ve yalan olma ihtimali vardır. Sadece bu hadis bile şu anda elde mevcut İncil ve Tevrat'ın sıhhatlerini tesbitte önemli bir belgedir.

İnsanlığın ikinci atası peygamber Hz. Nuh'u sarhoş ve ayyaş; yine peygamberlerden Hz. Süleyman ve Harun'u putçu, Hz. Musa'yı hırsız ve dolandırıcı, Davud (a.s.)'u zinakar ve şehvetini tatmin için cephede vatani uğruna vuruşan bir komutanı harpte ön saflara tekrar tekrar sürdürmek suretiyle ölümüne ve katline sebep olan biri, Hz. İbrahim'i yalancı ve ahlaksız, Lut(a.s.)'u öz kızlarıyla zina eden ve bunun sonucu çocuk ve zürriyet sahibi olan adi bir suçlu diye takdim eden bu metinler vahiy mahsulü olabilir mi, Yücelerin Yücesinden, Arş'ın ötesinden gelen bozulmamış ilâhi metinler bunlar mıdır, kilise ve havralarda icra edilen tören, ayin ve ibadetlerde bunlar mı terennüm edilecektir?

Bunlar tasvibi mümkün olamayan şeylerdir.

Şimdi lütfen düşünölsün: İlahi kökenli bir din kitabı ne öğretir? Bir din kitabı herhalde, insanlara yapmaları gereken hususlarla yapmamaları gereken şeyleri öğretir; onlara dünya ve ahiret hakkında fikir verir; onları fena hareketlerden sakındırır, iyi davranışlara yöneltir. Yüce Allah'a karşı ne gibi borçları olduğunu, birbirlerine karşı nasıl muamele etmeleri gerektiğini anlatır. Dünyada barış içinde mutlu yaşamak için neler yapmak gerektiğini bildirir. Kısaca bir din kitabı ağırlıklı olarak bir ahlâk kitabıdır.

Yukarıya alınan parçalarda bunlara ait ne var?

Akl-ı selim (doğru düşünen bir kafa), peygamberlere izafe edilen ve sıradan bir kişininkinden daha fazilet-siz ve daha adi olan hayat hikayelerine inanmaktansa Kur'an-ı Kerim'e hak vermekte gecikmeyecektir. Şayet peygamberler örnek insanlar olmasalardı, beşeriyet için hiç bir ümit olmazdı.

Peygamber olarak ortaya çıkmasından kısa bir zaman sonra Yahudiler Hz. İsa ve kutsal kitabı İncil'i reddettiler, onu yalancı ve sahtekar olmakla suçladılar; Esk-i Ahid de Hıristiyanlarca mensuh sayıldı ve içindeki ahlak dışı pasaj ve öykülerden dolayı kadınların Tevrat okumalarına izin verilmedi; onlar için ahlaka aykırı yerleri çıkarılmış baskılar yayımlandı¹¹⁰.

Mü'minlerin kendisini her zaman saygıyla andığı, ismi geçtiği zaman dua okuduğu Hz. İsa'yı ve kutsal kita-

bı İncil'i kısaca tanıtmaya çalıştık. Bu kutsal kitabın bozulmamış olduğunu bir müslüman olarak ne çok arzu ederdik! Ama ne yazık ki, tarih ve vak'alar bizden yana tavır koymuyorlar!

- 1 Al-i İmran 3/45; Nisa, 4/171; Meryem, 19/34.
- 2 Al-i İmran, 3/45; Nisa, 4/171.
- 3 Nisa, 4/171.
- 4 Al-i İmran, 3/45.
- 5 Meryem, 19/30.
- 6 Meryem, 19/30.
- 7 Nisa, 4/156, 171; Maide, 5/79; Saff, 61/6.
- 8 Al-i İmran, 3/46; En'am, 56/85.
- 9 Maide, 5/50; Hadid, 57/27.
10. Maide, 5/46; Al-i İmran, 3/50.
- 11 Zuhruf, 43/63; Maide, 5/109; Bakara, 2/87, 253.
- 12 Kendisini müjdeleyen İsa (a.s.) için Hz. Peygamber: "Ben Meryem oğlu İsa'ya dünya ve ahirette insanların en yakınıyım" buyurmuştur (bkz. Buhari, *Enbiya* 48; Müslim, *Fezail* 145).
- 13 Al-i imran, 3/52 - 53; Maide, 5/111.; saff, 61/14.
- 14 Misal olmak üzere bkz. Bakara 2/116; Yunus, 10/68; İsra, 17/170; Meryem, 19/88, 92; Enbiya, 21/26; Furkan, 25/2.
- 15 Bakara, 2/140.
- 16 Maide, 5/12 - 18.
- 17 Razi, Tefsir, XII, 15 - 16; Elmahlı, Hak Dini Kur'an Dili, III, 1711.
- 18 elmahlı, Hak Dini Kur'an Dili, III, 1712.
- 19 Maide, 5/75.
20. Tevbe, 9/30.
- 21 Tevbe, 9/30.
- 22 Tevbe, 9/30.
- 23 Maide, 5/17.
- 24 Maide, 5/17.
- 25 Maide, 5/17.
- 26 Tevbe, 9/31.
- 27 elmahlı, Hak Dini Kur'an Dili, IV, 2515.
- 28 Tevbe, 9/31.
- 29 Maide, 5/72.
- 30 Maide, 5/116. İbn Hazm'a göre Hz. Mer-

yem'in ilah olduğunu söyleyenler Hıristiyanlardan Berberaniyye fırkasıdır (elmalılı, Hak Dini Kur'an Dili, III, 1851)

- 31 Maide, 5/116.
- 32 Maide, 5/117.
- 33 Elmalılı, Hak Dini Kur'an Dili, III, 1536.
- 34 Nisa, 4/171.
- 35 Nisa, 4/171.
- 36 Elmalılı, Hak Dini Kur'an Dili, III, 1537.
- 37 Nisa, 4/157.
- 38 Nisa, 4/155.
- 39 Nisa, 4/157.
- 40 Nisa, 4/157.
- 41 Nisa, 4/158.
- 42 Al-i İmran, 3/65.
- 43 Al-i İmran, 3/66.
- 44 Al-i İmran, 3/67.
- 45 Al-i İmran, 3/68; ve ayrıca bkz. er-Razi, *Tefsir*, VIII, 93 v.d.; Elmalılı, *Hak Dini Kur'an Dili*, II, 1134.
- 46 Bakara, 2/124.
- 47 Bakara, 2/140.
- 48 Bakara, 2/140.
- 49 Bakara, 2/141.
- 50 Bakara, 2/111.
51. Bakara, 2/113.
- 52 Bakara, 2/113.
- 53 Bakara, 2/113.
- 54 Bakara, 2/113.
- 55 İbnü'l-Cevzi, *Zadu'l-Mesir*, I, 133; er-Razi, *Tefsir*, IV, 9.
- 56 İbn Kesir, *Tefsir*, I, 271 - 272; en- Neysaburi, *Esbabu'n-Nuzul*, s. 22; et - Taberi, *Tefsir*, I, 495 - 497; es - Suyuti, *Lübabu'n-Nukul*, s. 16.
- 57 Elmalılı, *Tefsir*, I, 469; karşılaştırınız: er - Razi, *Tefsir*, IV, 8 - 98.
58. Bakara, 2/113.
- 59 Elmalılı, *Tefsir*, I, 470; er - Razi, *Tefsir*, IV, 2 v.d.
- 60 Bakara, 2/135.
- 61 Bakara, 2/135.
- 62 Bakara, 2/135.
- 63 Bakara, 2/136. Bu ayeti Bakara suresinin 285 ve 286'ınca ayetleriyle karşılaştırınız.
- 64 Bakara, 2/137.
- 65 bakara, 2/120.
- 66 Bakara, 2/120.

67 Talat Koçyiğit - İsmail Cerrahoğlu, *Kur'an-ı Kerim Meal ve Tefsiri*, I, 217 (ank. 1984). Kur'an-ı Kerim Yahudi ve Hıristiyanlara bir başka açıdan bakarak müslümanları aydınlatır. Buna göre, müminlere en yaman iki düşmandan biri Yahudiler, diğeri de müşrik (putatapan)'lardır:

"Ey Muhammed! İnananlara en şiddetli düşman olarak, insanlardan Yahudileri ve Allah'a eş koşanları bulursun..." (Maide, 5/82).

Kur'an, Yahudi ve müşriklere ait bu tesbitten sonra, nazarlarımızı Hıristiyanlara çevirir:

"İnananlara sevgice en yakın olarak "Biz Hıristiyanız" diyenleri bulursun" (Maide, 5/82). Kur'an bu yakınlığa sebep olarak onların içinde *bilginler ve rahiplerin* bulunmasını ve bunların mütevaziliğini gösterir (Maide, 5/82).

Kur'an-ı Kerim'e göre, Yahudi ve müşrikler imandan uzak ve fasık kimselerdir. Dünyaya, menfaatlerine bağlılıkları son derece aşırıdır. Allah'a bağlanma derecesinde ve hatta ondan daha ileri derecede dünyaya düşkünlüdürler. Hatta bir başka ayet Yahudilerin dünyaya düşkünlüğünün müşriklerden daha ileri olduğunu belirtir (Bakara, 2/96). Bunun sebepini Kur'an kalplerinin katı, kasvetli ve merhametsiz oluşuna bağlar (Maide, 5/13). Bunlar, fesada meyilli, hakka karşı fevkalade kibirli kişilerdir; peygamberleri yalanlama ve öldürmede, isyan ve ihtilal çıkarmada tecrübeleri çok fazladır (er - Razi, *Tefsir*, XII, 65 - 67 ve karşılaştırınız: Elmalılı, *Tefsir*, III, 1791 v.d.).

Kur'an Yahudilere nazaran Hıristiyanları daha mutedil bulur. Gerçi genelde Hıristiyanlar mü'min değildirlere; inanmışlara düşmanlık bunlarda da vardır. Fakat, ikisi karşılaştırıldığı zaman Yahudilerin düşmanlığının, Hıristiyanların ise mü'minleri sevebilme kabiliyetlerinin daha fazla olduğu görülür. Yani Yahudilerin sevgi ve dostluk ihtimali hiç yok değildir. ama çok da değildir. Yok denecek kadar azdır. Hıristiyanları ise, onlara nisbetle daha fazladır (elmalılı, *Tefsir*, III 1792). Tarihi bir gerçek olarak da, nüfuslarına oranla müslüman olan Hıristiyanlar Yahudilerden kat kat fazladır. Hıristiyanların, Yahudiler kadar mağrur ve merhametsiz olmadıklarına Kur'an, bir başka ayette de işaret etmektedir (Hadid, 57/27).

Ehl-i Kitab'ın iki kanadını teşkil eden Yahudi ve Hıristiyanları, müslümanlara karşı tutumları açısından tahlil eden Kur'an -ı Kerim, bir başka ayette, bunların yiyeceklerinin ve belli usuller dairesinde kestikleri şeylerle kadınlarını nikahlamamanın ümmet-i Muhammed'e helal veya gayr-i müslim nüfusum yoğun olduğu ülkelerde çalışmak zo-

runda olan müslümanlar için ferahlık getirmektedir.

68 Bkz. İbnu'l - Cevzi, *Tefsir*, III, 82 , 83.

69 En'am, 6/91.

70 En'am, 6/91.

71 Meryem, 19/37.

72 Bakara, 2/213; Yunus, 10/93; Casiye, 45/17; Al-i İmran, 3/7 - 8.

73 Al-i İmran, 3/103.

74 Al-i İmran, 3/105.

75 Maide, 5/110.

76 Maide, 5/110.

77 Saff, 61/6.

78 Matta, 3/1.

79 Luka, 3/21.

80 Bkz. *Rasullerin İşleri*, 10/37 - 38; *İşaya*, 61/1 - 2; *Luka*, 4/16 - 19.

81 *Markos*, 16/2 - 6; *Rasullerin İşleri*, 2/23 - 24; *Luka*, 24/44 - 51.

82 *Luka*, 2/40 - 43, 48, 51.

83 *Luka*, 2/52.

84 *Hüseyin G. Yurdaydın - M. Dağ*, *Dinler Tarihi*, s. 190 - 191.

85 Yani Allah tektir, üç değildir.

86 İslam'ın savaşla ilgili hükümlerini dünyaya korkunç bir tablo içinde takdim eden sayısız denecek kadar Hıristiyan din adamı ve yazar vardır. Bütün İslami muhitlerde Hz. İsa'nın insanlara sürekli bir şekilde barış ve sükun tavsiye ettiği, onlara her an iyiliği öğütlediği, "sağ yanağa tokat atana sol yanağın çevrilmesi" yolunda emirler verdiği bilinir. Buna kıyas edilerek İslam'ın harp talimatı tenkid edilir. Bu, büyük bir haksızlıktır. Çünkü Hz. İsa'nın öğütleri bundan ibaret değildir. Hz. İsa'yı bir sulh prensi, buna karşılık Allah Rasülü Hz. Muhammed'i *sadece bir harpçi* olarak takdim etmek çok yanlıştır. Buna İncil'den bazı örnekler verelim:

"Aziz Luka mühim bir pasaj içinde Hz. İsa'dan şu sözü nakleder:

"Lakin üzerine kral olmamı istemeyen o düşmanlarımı buraya getirin ve önümde öldürün" (Luka, 19/27).

Bu ifadeyi kelime manalarına bakarak ele alırsak, Hz. İsa nazarında insan kanının hiç bir değer taşımadığı, haris bir menfaat - pe-rest ve korkunç bir egoist gibi gözükür. Bir müslüman olarak ben, Allah'ın peygamberi olan bir zata böyle bir sıfat isnad etmeyi reddederim. Hz. İsa herhalde, bizim Kur'an'da rastladığımız (Bakara, 2/190) hususu kasdetmiş olmalıdır:

"Size harp açanlarla Allah yolunda siz de döğüşün (savunma harbi yapın. Ancak) aşırı

gitmeyin. Şüphesiz ki Allah, aşırı gidenleri sevmez".

Burada harp (yukarıda da geçtiği gibi) iki şartla meşru kılınmıştır:

1. O, sadece Allah yolunda ve Allah için olmalıdır;

2. Sizinle savaşanlara karşı olmalıdır. Yukarıya mealini aldığımız ayetten hemen sonra gelen veya daha başka yerlerde zikredilen, "onları nerede kıstırırsanız öldürün" mealindeki ayetler, kendileri ile harp halinin devam ettiği muhariplerle ilgilidir. Herhangi bir dini zorla kabul ettirmek maksadıyla harbetmek, "Dinde zorlama yoktur" diyen Kur'an-ı Kerim tarafından (Bakara, 2/256) yasak edilmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bütün hayatı boyunca bir tek dahi tecavüz harbi mevcut değildir; hepsi de ya müdafaa harbi veya düşman taarruzunun çok yakın olduğu hallerde mani olucu veya tecziye edici idi. Belki Hz. İsa da aynı şeyi kasdetmiştir. Doğrusu nebisi tarafından getirilen Allah hakimiyetini istemeyenler ve hatta ona karşı harp açanlar, kendilerine karşı pasif kalınacak kimseler değildirler.

Matta'ya göre Hz. İsa şöyle demiştir:

"Yeryüzüne selamet getirmeye geldim sanmayın. Ben selamet değil, fakat kılıç getirmeye geldim" (Matta, 10/34).

Görevi Allah adına ve Allah için harbetmek olan bir peygamberin geleceğini önceden haber verir gibi duran bir pasaj daha mevcuttur İncil'de (Markos, 12/1 - 9; ayrıca karşılaştırınız: Matta, 21/33 - 41; Luka, 20/9 - 16).

Onlara meselelerle söylemeye başladı: Bir adam bağ dikti, çevresine çit çevirdi, bir ma'sara kazdı, bir kule yaptı ve onu bağcılara kiralayıp başka memlekete gitti. Ve mevsiminde, bağcılardan bağın mahsulünü alsın diye bağcılara bir hizmetçi gönderdi. Bağcılar onu tutup dövdüler ve boş gönderdiler. Ve kendilerine yine başka hizmetçi gönderdi; fakat onlar hizmetçiyi başından yaraladılar ve ona hakaret ettiler. Bir başkasını gönderdi; onu da öldürdüler. Ve başka bir çoklarını gönderdi; kimini dövdüler, kimini öldürdüler. Bir de sevgili oğlu vardı: Oğluna hürmet ederler diye en son onlara onu gönderdi. Fakat bağcılar birbirlerine dediler: "Mirasçı budur; gelin onu öldürelim, miras bizim olur". Onu da tutup öldürdüler ve onu bağdan dışarı attılar. İmdi bağın sahibi ne yapacaktır? Gelecek, bağcılar helak edecek ve bağı başkalarına verecektir".

Bu meselde bahçe sahibi Allah'tır; bahçe yeryüzüdür; bahçıvanlar biz insanları ifade etmektedir; hizmetçilerde peygamberlerdir; oğul da Hz. İsa'yı temsil etmelidir; nitekim İncil'e göre (Matta, 26/63 - 64; Markos, 14/60 - 62) Hz. İsa hakiki bir oğul manasına de-

gilde "genç" manasına olmak üzere mistik bir muhtevada kendisi için "Allah'ın oğlu" tabirini kullanmıştır. Şüphesiz en sonunda gönderilecek müfrezenin kumandanı, geleceği hakkında gerek Mezmurlar'da (45/3 - 8) ve gerekse Hindistan Brahmanlarının din kitaplarında önceden haber verilen "harp peygamberini", yani Hz. Muhammed Mustafa'yı ifade etmektedir. Ve Hz. İsa, ziraatçılar kısmında Matta'nın rivayetiyle (21/43) sözünü bağlar:

"Bundan dolayı size derim, Allah'ın meleku-tu sizden alınacak ve onun meyvelerini ye-tiştirecek bir millete verilecektir".

Hulasa Hz. İsa'nın sadece sevgi ve merha-metten bahsettiği söylenemez. O, Kur'an-ı Kerim tarafından kabul edilen harpten çok daha korkunç bir harp tehdidinde bulunmak-tadır.

Bu Talimatın Tatbikatı: Papalar, dinlerinin mensuplarınca Hz. İsa'nın hata etmez ve mu-kaddes Ruh'tan ilham alan halefleri olarak kabul edilirler. "Allah'ın bahçesi"ni iki asır boyunca tahrip eden Haçlı Seferlerini teşki-latlandırılanların papalar olduğunu bilmeyen var mıdır? Hatta o günden beri onlar ister Asya'da olsun, isterse Afrika'da olsun, müs-temlekeciliğin (sömürgeciliğin) tahrikçisi ve baş adamı olmuşlardır. Buraya, papas Las Casas'a göre Avrupalı ilk müstevlilerin (iş-galci) yalnız ve yalnız Hıristiyan olmayı ka-bul etmediklerinden dolayı, 30 sene içinde 12.000.000 (oniki milyon) Kızılderilileri öl-dürdükleri yer olan Amerika dahil değildir" (Muhammed Hamidullah, Diyanet Dergisi (özel sayı), Ank. 1970, s. 88 - 90).

Hz. İsa'nın bir sevgi prensi olduğu yolundai mübalağalandırılmış söylentileri bir de bu pasajlar ışığında düşünmekte fayda vardır.

87 Luka, 23/46.

88 Annemarie Schimmel, Dinler Tarihine Giriş, s. 121 (Ank. 1955).

89 G. Tümer, a. Küçük, Dinler Tarihi, s. 150 (Ank. 1989).

90 maide, 5/17, 72 - 73; Tevbe, 9/30, 31.

91 Maide, 5/72.

92 Luka, 3/23; Matta, 1/16.

93 Markos, 1/14; Romahlara Mektup, 1/10.

94 Markos, 1/1; 1/14.

95 Luka, 1/47; 2/11. Örneklerin devamını oku-yalım:

Hz. İsa için sık sık hem "Allah'ın oğlu", hem de "Yusuf Oğlu", "Davud Oğlu", "Adem Oğ-lu" deyimleri kullanılmaktadır.

Bir incil'de bulunan bilgi, ötekinde yoktur. Bazen bir bilgi, dört İncil arasında sadece bir tanesinde bulunup ötekilerde bulunmamakta-dır. Bazen de üç İncilde bulunup dördüncü-

sün Mesela Hz. İsa'nın Vaftizci Yahya tara-fından vaftiz edildiği Matta, Markos ve Lu-ka'da mevcut iken Yuhanna'dır yoktur (Mat-ta, 3/13 - 16; Markos, 1/9 - 12; Luka, 3/21 - 22).

İlk üç İncil'e göre Hz. İsa'nın esas memleke-ti Galile, Yuhanna'ya göre Yahudiye'dir (Matta, 13/54 - 58; Markos, 6/4; Luka, 4/29 - 31; Yuhanna, 4/3, 43 - 45).

Matta ve Luka'ya göre Hz. İsa Beytlehem'de doğmuştur (Matta, 2/1; Luka, 4/14); Markos ve Yuhanna'da bu konuda bir netlik bulun-mamaktadır ve İsa'nın Galile'den geldiği be-lirtilmektedir (Markos, 1/9; Yuhanna, 7/42).

Oruçlu olup Hz. İsa'ya soru soranlar Mat-ta'ya göre Yuhanna'nın öğrencileri, Mar-kos'a göre "Yazıcılar" ve Ferisilerdir (Matta, 9/14; Markos, 2/18).

Hz. İsa Eriha'dan çıktığında, kendisine Mat-ta'ya göre iki, Markos'a göre bir kör, gözleri-nin açılması için başvurmuştur (Matta, 20/30; Markos, 10/46).

Matta ve Markos'a göre Hz. İsa'nın göreve başlaması Vaftizci Yahya hapse atıldıktan sonra, Yuhanna'ya göre ise hapisten öncedir (Matta, 4/12 - 17; Markos, 1/14 - 15; Yuhan-na, 3/22 - 26; 4/1 - 3).

Bu örnekleri bir kaç kat artırmak mümkün-dür. Bununla ilgili oldukça dikkatli hazırlan-mış muhtasar bir liste için bkz. g. Tümer - a. Küçük, Dinler tarihi, s. 154 - 155.

96 M. Hamidullah, Kur'an Tarihi, İst. 1965, s. 17 - 18.

97 Aynı kaynak, s. 18 - 19.

98 A. Schimmel, Dinler Tarihine Giriş, s. 117.

99 Hikmet Tanyu, Ahd-i Cedid, s. 501 - 503 (Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedi-si, c. D).

100 Aynı kaynak, s. 506; Hz. İsa ile ilgili bu yazının bitiminden sonra muttali olduğum Mehmet Aydın'a ait "Müslümanların Hıristiyanlığa Karşı Yazdığı Reddiyeler ve Tartışma Konuları" (Konya 1989) isimli hacimli eserde iki konu özellikle dikkat çekicidir: 1. Hz. İsa'nın kulluğunun ve peygamberliğinin delilleri (s. 149 - 172), 2. Tahrif Problemi (s. 172 - 216). Ayrıntılı bilgi için anılan esere başvurulabilir; Tevrat'ın tahrifi ile ilgili değişik konular-daki örnekler için bkz. Süleyman ateş, Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri, İst. 19, 89, II. 393 - 410. Ve ayrıca bkz. II, 65 - 71.

101 H. Tanyu, Ahd-i Cedid, s. 507.

102 E. Ruhi Fiğlalı, Kadıyanilik, s. 7'den nak-len (İzmir 1986).

103 "Sulhçü", "barışçı" Hz. İsa ile bu öç al-maya adeta yemin etmiş İsa'yı nasıl bağ-

- daştırmalı? Sorusu zihinlerde ebedi olarak kalacak ve cevabı verilemeyecektir.
- 104 Korıntoslulara Birinci Mektup, 15/22 v.d. dan naklen E. Ruhi Fiğlalı, Kadıyanilik, s. 7, not. 18
- 105 Nisa, 4/157 - 158.
- 106 Bkz. Mahmut Şeltut, İsa'nın Refi, Ank. Ü. İlahiyat Fak. Dergisi, XXIII, 319 - 324, Ank. 1978 (terc. eth. Ruhi Fiğlalı). Bu konuda nisbeten ayrıntılı bilgi için bkz. E. R. Fiğlalı, Kadıyanilik, İzmir 1986, s. 5 - 15.
- 107 Bkz. Nisa, 4/46; En'am, 6/91; Maide, 5/13, 41.
- 108 Fussilet, 41/41 - 42; Hıcr, 15/9.
- 109 Buhari, Şehadat 24; Tefsir, Bakara suresi 11; İ'tisam 25; Tevhid 51; Ebu Davud, İlm 2; Ahmet İbn Hanbel, Müsned, IV, 136; Taberi, Tefsir, XXI, 3; İbn Kesir, Tefsir, V, 329; el - Bidaye, II, 133; 'ayni, 'Umde-tu'l - Kari, XXV, 75; XVIII, 93 - 94; İbn Hacer, Fethu'l - Bari, IX, 237; XVII, 101.
- 110 Muhammed Hamidullah, Kur'an-ı Kerim Tarihi, s. 25, 26.